

rek, »da se splača«.

Stroške v grobem delimo v dve skupini;

- Stalni (fiksni) stroški; ti so neodvisni od tega, koliko proizvajamo, in se na kratek rok ne spreminjajo (amortizacija, ki nastane tisti trenutek, ko stroj ali opremo odnesemo iz trgovine, obresti od dolgoročnih posojil, strošek stalne delovne sile ...).

Spremenljivi (variabilni) stroški; predvsem so to stroški vhodnih surovin in zanje velja, več delamo, več jih imamo. Npr. večje količine sira proizvedemo, več mleka je potrebnega, več embalaže ... Mleko kot proizvod lastne primarne kmetijske pridelave vrednotimo po ceni, po kateri bi mleko lahko prodali zadrugi oz. mlekarni. Med stroški dela je vrednoteno tudi delo kmetovalca, in sicer po urni postavki, ki jo prinaša povprečna neto plača v gospodarstvu.

V prikazanem primeru lahko da niso zajete zadnje (aktualne) cene ali zadnja tehnologija, poudarek je na

FINANCIRANJE

Vir financiranja	Vrednost EUR	Delež kapitala	Obresti %	Obresti EUR/leto
Lastni kapital	6.715,50	0,5	4	134,31
Najeti kredit	6.715,50	0,5	6	201,47

STALNI STROŠKI

Vrsta stroška	Vrednost EUR/leto
Stroški kapitala	
- Amortizacija	2.416,09
- Vzdrževanje	265,42
- Obresti	335,78
Ostali stalni stroški	
- Reklama	200,00
- Zavarovanje	137,99
- pregled vode	50,00
- vodarina (okoljske dajatve, števšina)	5,38
- prispevek za zdravstveno/leto (če ni kmečkega zavarovanja)	52,20
SKUPAJ STALNI STROŠKI	3.462,86

SPREMENLJIVI STROŠKI

	Količina na enoto (l, g, kg, kom, m3)	Cena na enoto EUR	Stroški na enoto EUR	Enot na leto	Stroški skupaj EUR/leto
Materialni stroški			0,00		0,00
mleko	20.000,0	0,35	7.000,00	1	7.000,00
sirišče	1,00	50,00	50,00	1	50,00
sol	10,00	2,00	20,00	1	20,00
čistila	10,00	3,00	30,00	1	30,00
	0	0,28	0,00	1	0,00
folija	80	3,00	240,00	1	240,00
etikete	9.000	0,05	450,00	1	450,00
plin	0,65	16,00	10,56	1	10,56
voda	1,00	0,51	0,51	1	0,51
elektrika	39,98	0,08	3,00	1	3,00
			0,00		0,00
Storitve-lastna delovna sila:	766,00		0,00	1	0,00
- priprava mleka		5,48	0,00	1	0,00
- koagulacija		5,48	0,00	1	0,00
- odcejanje mleka		5,48	0,00	1	0,00
- pranje		5,48	0,00	1	0,00
- dajanje v modele		5,48	0,00	1	0,00
- stiskanje		5,48	0,00	1	0,00
- soljenje		5,48	0,00	1	0,00
- zorenje		5,48	0,00	1	0,00
- SKUPAJ tehnološki del	730	5,48	4.000,40	1	4.000,40
- etiketiranje	16	5,48	87,68	1	87,68
- reklama	20	5,48	109,60	1	109,60
			0,00		0,00
			0,00		0,00
Davek iz dejavnosti			0,00		1.455,00
SKUPAJ SPREM. STROŠKI			12.001,73		13.456,75

IZRAČUN LASTNE CENE

		Skupaj EUR
SKUPAJ STALNI STROŠKI	a	3.462,86
SKUPAJ SPREM. STROŠKI	b	13.456,75
SKUPAJ STROŠKI	c = a + b	16.919,60
Proizvedena količina	d	2.000,00
LASTNA CENA	e = c / d	8,46

IZRAČUN PRIHODKA

Proizvod	Cena na enoto EUR	Število enot	Skupaj EUR
sir	10,00	1.940	19.400,00
			0,00
			0,00
			0,00
SKUPAJ PRIHODEK			19.400,00

KOEFICIENT GOSPODARNOSTI

		Skupaj EUR
SKUPAJ PRIHODEK	f	19.400,00
SKUPAJ STROŠKI	c = a + b	16.919,60
KOEFICIENT GOSPODA.	g = f / c	1,147

IZRAČUN DOHODKA

		Skupaj EUR
SKUPAJ PRIHODEK	f	19.400,00
SKUPAJ STALNI STROŠKI	a	3.462,86
SKUPAJ SP.ST.-brez dela	h	9.259,07
SKUPAJ STROŠKI	c = a + h	12.721,92
POKRITJE	i = f - h	10.140,93
DOHODEK	j = f - c	6.678,08
LASTNO DELO ur	k	766,00
DOHODEK / URO DELA	l = j / k	8,72

primeru, kako izračunati lastno ceno svojemu izdelku.

Beseda k prikazanemu primeru: izhajali smo iz predpostavke, da kilogram sira prodamo po ceni 10 €, izkazalo se je, da je LC 8,46 €, kar pomeni, da je pri vsakem prodanem kilogramu sira 1,54 € dobička oz. pri prodani količini 1.940 kg (upoštevana je tudi 3-odstotna izguba) 2.987,60 €. Slednji znesek dejansko predstavlja dobiček, saj so odšteti prav vsi stroški, tudi davek od dejavnosti, in vračunan je tudi strošek dela po neto urni postavki povprečne plače v gospodarstvu.

Posameznik lahko v prikazani primer vnese svojo opremo, prida svoje stroške ter količino in izračuna LC ter zaključi, koliko je posameznikova dejavnost gospodarna oz. donosna.

Darija Trpin Švikar
KGZS – Zavod Celje

OBDAVČITEV DOPOLNILNIH DEJAVNOSTI NA KMETIJI

Dopolnilna dejavnost na kmetiji se z vidika davčne zakonodaje obravnava kot kakor koli pridobitna dejavnost.

Davek od dejavnosti (DOHODNINA) je v večini primerov dopolnilnih dejavnosti obračunan na način dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov oz. 7,5 % od ustvarjenih prihodkov (od prihodka se upošteva 70 % normiranih stroškov, od preostalih 30 % se plača akontacija davka po 25-odstotni stopnji, kar znaša 7,5 % od ustvarjenih prihodkov).

Od ugotovljene dohodninske obveznosti se odštejejo med letom plačane akontacije davka od dohodka. Če je bilo med letom plačanega več davka, kot ga davčni organ ugotovi na podlagi dohodninske napovedi, dobite razliko nazaj, če pa ste med letom plačali na račun akontacij manj kot znaša letna dohodninska obveznost, pa ste dolžni razliko doplačati. Nosilec dopolnilne

dejavnosti, ki se odloči za ugotavljanje dohodka z upoštevanjem normiranih odhodkov, mora davčnemu uradu, kjer je vpisan v davčni register, do konca novembra predložiti zahtevo za ugotavljanje dohodkov z upoštevanjem normiranih odhodkov.

Teh 70 % priznanih normiranih odhodkov je »posebnost«, ki velja za osnovno kmetijsko in osnovno gozdarsko dejavnost, dopolnilno dejavnost ter domačo in umetnostno obrt. Zavezanci, ki so obdavčeni po normiranih odhodkih, morajo voditi vsaj naslednji dve evidenci: evidenca izdanih knjigovodskih listin in evidenca osnovnih sredstev.

Sicer pa se lahko osnova, s katero nosilec dopolnilne dejavnosti vstopa v dohodninsko obdavčitev, ugotavlja tudi na osnovi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov (enostavno ali dostavno knjigovodstvo).

Pri poslovanju je potrebno za vsak gotovinski in negotovinski promet izstaviti račun.

Izdani račun mora vsebovati vsaj naslednje elemente:

- priimek in ime nosilca oz. kmetije ter točen naslov,
- kraj in datum izdaje,
- priimek in ime oz. naziv in naslov prejemnika računa,
- specifikacijo izvršene storitve oz. dobavljenega blaga ali proizvodov in storitev z mersko enoto in ceno,
- obračunane datjave (če je dejavnost v sistemu DDV) in celotni znesek,
- številko transakcijskega računa,
- davčno številko (če je dejavnost v sistemu DDV),
- podpis.

*Darija Trpin Švikart
KGZS – Zavod Celje*

BELI MAJSKI SIR

Potrebujemo : 10 litrov mleka, 1 dl kislega mleka, 2 žlici sirišča

Postopek izdelave

Segrejemo surovo mleko na 30 °C. Na 10 litrov mleka dodamo 1 dl kislega mleka, pomešanega z 2 žlicama sirišča. Mleko naj se siri 1 uro pri 30 °C. Ko je sesirjeno, ga narežemo na velike kose (v velikosti škatlice vžigalic).

Nato previdno večkrat premešamo. Po četrtni uri dodamo toliko vroče vode, da dobimo temperaturo 35 °C. Nekajkrat previdno premešamo. Delci se lahko prelomijo, ne smejo pa biti premajhni.

Čez pol ure naj se 5 minut seseda. Nato odcedimo čim več sirotke ter napolnimo model. Pred polnjenjem v model lahko sirnini primešamo nasekljane in prevrele orehe. Tako dobimo beli majski sir z orehi. Pokrijemo s pokrovom in še ne stiskamo.

Sir v modelu pustimo stati na toplem 1 uro, nato sir previdno obrnemo in ga zopet 1 uro pustimo stati na toplem. Nato ga obtežimo za 30 minut z lastno maso. Po stiskanju damo sir v razsol.

Priprava slanice

Slanico pripravimo iz 2 kg soli in 10 l prekuhane vode. Slanica mora biti hladna (12–15 °C). Sir naj ostane v razsoli od 2 do 4 ure.

DOMAČI JOGURT

Postopek izdelave:

Večerno mleko pustimo stati čez noč in zjutraj posnamemo smetano.

Mleko skuhamo in ohladimo na 45 °C.

Nato cepimo z dodatkom navadnega jogurta (za 1 lonček 1 žličko jogurta ali na 2 l mleka 1 jogurt), ki ga prej premešamo v manjši količini mleka, da ni vidnih nobenih grudic. To postopoma primešamo prekuhanemu in na 45 °C ohlajenemu mleku.

Mleko nalijemo v posode za zorenje, lahko pa ga zorimo kar v loncu. Če v lončke pred nalivanjem položimo kakšno žlico marmelade, lahko dobimo jogurt nad sadjem.

Jogurt mora stati na toplem (45 °C) in zoreti 3 ure. Po tem času nastane koagulum, ki ga takoj ohladimo, da prekinemo zorenje. Najbolje je, da ga pustimo čez noč v hladilniku.

Ohlajenemu jogurtu lahko za spremembo okusov primešamo različne domače marmelade ali sadje.

ALI Z IZVAJANJEM KOLOBARJA LAHKO PRIPOMOREMO K BOLJŠEMU ZDRAVSTVENEMU STANJU KORUZE?

Že naši predniki so poznali pomen vrstenja različnih kultur na isti površini med posameznimi leti oziroma pomen kolobarja. V preteklih letih smo s stopnjevanjem intenzivnosti kmetijske proizvodnje malo "pozabili" na pomen kolobarjenja. Predvsem zaradi omejenosti z njivskimi površinami in intenzivne živinorejske proizvodnje tudi na glavnini polj na Koroškem pridelujemo pretežno koruzo za silažo, nekaj malega pa je v kolobarju ostalo različnih vrst žit, travno-deteljnih oziroma deteljno-travnih mešanic, trav in nekaj malega še krompirja. Po ulovih koruznega hrošča (*Diabrotica virgifera virgifera* La Conte), nevarnega škodljivca koruze, na feromonske vabe smo vsi znova večji poudarek pričeli namenjati izvajanju kolobarja, saj je tako iz literature kot iz prakse v sosednjih državah, kjer se z omenjenim škodljivcem srečujejo dlje kot pri nas, jasno, da je izvajanje kolobarja najučinkovitejši ukrep za zmanjševanje številčnosti tega škodljivca ter posledično za zmanjševanje škode, ki nastane v primeru njegovega delovanja. S prekinitvijo pridelave koruze na isti površini za leto, dve ali še dlje odtegnemo ličinkam, ki se izlegajo iz v tleh odloženih jajčec, pomemben začetni vir hrane in posledično prispevamo k zmanjšanju številčnosti tega škodljivca na poljih.

K izvajanju kolobarja nas usmerja tudi standard za dobre kmetijske in okoljske pogoje v okviru zahtev navzkrižne skladnosti, ki ga kmetje tudi že dobro poznate.

Ste v preteklih letih opazili snetljive bule, v septembru hitro sušenje listov koruze, morda plesnive koruzne storže ...? Ima kolobar kakšen pozitiven učinek na zdravstveno stanje rastlin?

Mnogi zajedavci rastlin ostanejo in prezimijo v tleh in naslednjo pomlad ali poletje izzovejo nove okužbe rastlin, ki jih pridelujemo na tej površini. Posledice se izražajo bodisi v nižjih pridelkih ali celo propadu rastlin. Mnogo zajedavcev po krajšem ali daljšem časovnem obdobju, ko v bližini ni ustreznega gostitelja, izgubi patogeno moč in/ali so prizadeti oziroma uničeni od antagonistov v tleh. Zadovoljivo zašči-

to rastlin z izvajanjem kolobarja dosežemo pri zajedavcih, ki se v tleh vzdržujejo na rastlinskih ostankih. Kolobar pa je manj učinkovit v primeru zajedavcev, ki živijo v tleh, zajedavcev, ki proizvajajo trajne spore, ali zajedavcev, ki lahko v tleh preživijo kot saprofiti (hranijo se na izumrli organski snovi). V teh primerih lahko z izvajanjem kolobarja zmanjšamo število zajedavcev, ne bomo pa se jih znebili.

Ker je koruza poglavitna kultura na njivskih površinah na Koroškem, naj za ilustracijo pomena kolobarja v nadaljevanju navedem nekaj primerov bolezenskih nadelov v posevkih koruze.

Mnogi pridelovalci koruze ste v posevkih koruze opazili snetljive bule na cvetovih, listih, steblih in celo na koreninah. Najbolj okužena so običajno stebila in storži (imajo največ meristemskega tkiva). Za okužbo pomembnih organov je koruza najbolj občutljivejša od metličjenja do mlečne zrelosti. Vsaka okužba je lokalna, gliva pa vpliva na fiziološke procese vse rastline. S snetjo okužene rastline raje okužujejo tudi drugi povzročitelji bolezni. **Koruzno bulavo snet** povzroča gliva *Ustilago maydis*, ki se ohranja v obliki hlamidospor, ki ostanejo kalive do štiri leta, če ležijo na površju tal. Z uporabo razkuženega semena preprečimo le začetne okužbe v maju. Zaloge hlamidospor pa so na večini naših njiv dokaj velike, ker koruza predstavlja glavni kolobarni člen, zato povečane okužbe v ugodnih letih ne moremo preprečiti. Bolezen se najbolj razmahne, če vročemu in deževnemu maju sledita zelo vroča junij in julij. Krmljenje živali s koruzo, na kateri so razvite bule, ki vsebujejo predvsem še nedozorele spore, ne vpliva značilno na njihovo zdravstveno stanje. Škodljivo pa je krmljenje velike količine okužene koruznice, na kateri je veliko bul z zreliimi sporami.

V preteklem letu smo na mnogih njivah s koruzo konec avgusta in nato še v septembru sledili hitremu sušenju listja. V mnogih primerih smo na koruzi zasledili znamenja listne pegavosti in progavosti (povzročajo jih glive *Helminthosporium turcicum*, *H. carbonum* in *H. maydis*). Pri nas je najbolj razširjena bolezen iz te sku-

pine **koruzna progavost** (povzroča jo gliva *H. turcicum*). Gliva povzroča izrazita bolezenske znamenja – na listih nastanejo vzdolžne proge rjave barve, ki so široke 2 do 3 cm, dolge pa 10 ali več cm ter obdane z nekoliko temnejšim robom. Če je začetno število peg na listni ploskvi večje, se te pege združujejo in list se lahko hitro osuši. Obseg škode je odvisen od obdobja pojava prvih okužb. Gliva prezimuje na ostankih okuženih rastlin, naslednje leto pa se na njih oblikujejo trosi, ki jih veter zanese na koruzne liste. Razvoj glive pospešujejo nizke temperature in obilne rose ali dež, občutljivejša pa so starejše rastline. Na obseg obolenosti koruze najbolj vplivajo vremenske razmere, lastnost hibridov in ozkost kolobarja. Najbolj so ogroženi pozni hibridi, ki jih uporabljamo za silažo in jih sejemo na gostote, večje od 10 rastlin na m². Obsežno uničenje listne mase povzroči značilno poslabšanje kakovosti silaže. Velik vpliv na povečanje zaloga spor glive ima strniščno pridelovanje koruze in pridelovanje sirka. Na zmanjšanje pojava bolezni pa ugodno vpliva tudi kakovostno zaoravanje ostankov.

Mokra jesen v preteklem letu je pripomogla tudi k močnejšemu pojavu bolezni, povzročenih od gliv iz rodu *Fusarium* na koruzi. Glive iz rodu *Fusarium* na koruzi povzročajo propad vznikajočih rastlin, trohnenje korenin, stebila in listnih nožnic ter trohnenje in plesnivost storžev. Znamenja okužbe smo jeseni opazili na storžih koruze, ki so bili pogosto prekriti z belkastim, rožnatim, vijoličnim ali oranžnim micelijem. Za fuzarioze na storžu so v mokrih letih občutljivi zlasti pozni hibridi koruze, pri katerih liče ne zapira popolnoma konice storžev. Okužba storžev pa se značilno poveča, če pridelka ne pospravimo v optimalnem roku (pomen zrelostnega razreda koruze, ki jo pridelujemo!). Fuzarioze prizadenejo kakovost koruznega zrnja in silaže, ker glive izločajo tudi zdravju škodljive toksine. S fuzarijskim micelijem okuženo zrnje in silaža povzročata pri govedu prebavne in plodnostne motnje. Glive tega rodu okužujejo koruzo in večino drugih poljščin in vrtnin, najraje pa žita, sirek, proso in druge trave. Kemično lahko

uspešno zatiramo le fuzarioze semena in vznikajočih rastlin. Napad na koruzi skušamo zmanjšati z ustreznim kolobarjem. Pri spravilu koruze za zrnje moramo koruznico zdrobiti na čim manjše delčke in jo hitro zaorati. Tako se gliva ne more obdržati na ostankih koruznice. V primeru, da fuzarioze pričnejo presepati prag 10 do 15 % močno napadenih rastlin, moramo v kolobarju občasno zmanjšati del koruze in žit. Stopnja okužbe stebela koruze pa je odvisna od obsega napada škodljivih metuljev (predvsem od koruzne vešče) in hroščev, ki naredijo vdorna mesta za glive.

V primeru, da fuzarijske glive naselijo več kot 30 % stebel koruze, takšna koruza ni primerna za pripravo silaže iz cele rastline.

Kolobar – je res potreben ali ga izvajati zgolj zato, ker ga je "nekdo predpisal"? Verjetno boste ob opazovanju svojih posevkov in razmišljanju o vzrokih za povečanje pojave določenih škodljivcev, boleznih in tudi plevelov zaključili, da so že naši predniki vedeli, kaj je kolobar in kako je pomemben. Tako ima kolobar svoje mesto tudi na naših poljih in v našem sodobnem času kmetovanja.

Za uspešno pridelavo kmetijskih rastlin moramo zelo dobro poznati škodljive organizme in zahteve posameznih kultur, ki jih pridelujemo na svojih poljedelskih površinah, saj bomo le tako lahko oblikovali kolobar, ki bo pripomogel tudi k boljšemu zdravstvenemu stanju rastlin in tako posredno tudi k uspešnosti kmetovanja v celoti.

Iris Škerbot
KGZS – Zavod Celje

Ambrozija v posevku koruze

Koruzna bulava snet

Koruzna progavost

Koruzna progavost

Koruzna vešča

Koruzna vešča in fuzarium

Koruzni hrošč

Strune

Žitni strgači so si privoščili tudi koruzo

UPORABA FITOFARMACEVTSKIH SREDSTEV

ODGOVORI NA NEKAJ POGOSTIH VPRAŠANJ

V zadnjih letih smo na mnogih srečanjih (predavanjih, tečajih, prikazih ...), preko različnih obvestil na radiu, v revijah, časopisih ... zelo velik poudarek namenjali varni uporabi fitofarmaceutskih sredstev (FFS). Ob tem smo poudarjali pomen varstva voda (tako nadzemnih kot podzemnih), varstva čebel, ohranjanja biotske pestrosti in še bi lahko naštevala. Vsi se dobro zavedamo, da moramo FFS uporabljati skladno z registracijo in navedbami na etiketi oziroma v navodilu za uporabo FFS. Pri našem svetovanju in pri svetovanju iz navzkrižne skladnosti pa pogosto naletimo na vaša vprašanja, povezana s testiranjem škropilnic in pršilnikov, vodenjem evidenc o uporabi FFS ter nujnostjo ureditve skladiščnih prostorov za shranjevanje FFS.

V zadnjih letih so že utečena testiranja škropilnic in pršilnikov na terenu. Vsaka poljedelska traktorska škropilnica ali pršilnik je testiran vsaki dve leti. Po uspešno opravljenem testiranju naprave izvajalec testiranja za vsako napravo izda ustrezno nalepko (z nje sta razvidna datum in letnica veljavnosti testiranja) ter izpis o opravljenem testiranju. Nalepko nalepimo na škropilnico ali pršilnik, dokument, ki smo ga prejeli, pa shranimo doma. V primeru, da je škropilnica ali pršilnik v solastništvu, svetujemo, da dokument o testiranju skopirate in po en izvod shrani vsak od solastnikov.

Vsi tržni pridelovalci, ki uporabljate FFS, veste, da je od leta 2003, ko je pričel veljati Pravilnik o dolžnostih uporabnikov FFS (Ur. RS št. 62/2003, 5/2007 in 30/2009), potrebno voditi evidence o uporabi FFS. Kaj vse mora vsebovati evidenca, smo vas opozarjali na številnih izobraževanjih in vam običajno tudi razdelili obrazce, ki jih predpisuje prej omenjeni pravilnik. V evidenci morajo biti zajeti najmanj podatki, ki jih predpisuje zgoraj naveden pravilnik (uporaba FFS je lahko zapisana tudi v druge zapiske, npr. v zvezke, v katere zapisujete delovna opravila ...), hraniti pa jo moramo najmanj pet let ter jo po potrebi na vpogled predložiti pristojnemu inšpektorju. Evidenco hrani lastnik površine oziroma kulture, ki je bila tretirana. V primeru, da opravljate uslugo tretiranja posevkov s FFS pri sorodnikih, znanjih, sosedih ..., svetujemo, da evidenco

o uporabi FFS izpiše oseba, ki je opravila tretiranje, shrani pa jo torej imetnik rastlin. Evidenca o uporabi FFS je na voljo pri vašem kmetijskem svetovalcu, na spletnem naslovu <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200362&stevilka=3038> ... Pridelovalcem, vključenim v integrirano ali ekološko pridelavo, ni potrebno o uporabi FFS voditi posebne evidence, ampak zadoščajo evidence, ki jih izpolnjujete v zapisih, ki vam jih posredujejo kontrolne organizacije. Morda ni odveč tudi opozorilo, da pri svetovanjih na terenu opažamo, da v evidence ne vpišete časa (ure) tretiranja FFS, celotnega trgovskega imena posameznega uporabljenega FFS ter datuma spravila pridelka. Vsi, ki uporabljate tretirano seme bodisi z insekticidi in/ali fungicidi, pa morate v evidence zabeležiti tudi količino uporabljenega semena na površini in FFS, s katerim je bilo uporabljeno seme tretirano.

Vsi uporabniki FFS veste, da FFS shranjujemo le v originalni embalaži, ločeno od živil in drugih predmetov splošne rabe, izven dosega otrok, pri ustrezni temperaturi, vlagi in svetlobi ter v skladu z navedbami v navodilu proizvajalca. Večina uporabnikov FFS že imate urejene omare za shranjevanje le-teh. Pogosto pa na terenu naletimo na odgovor, da omare za shranjevanje FFS ne potrebujejo, saj FFS po potrebi kupijo in takoj uporabijo. Verjetno le redko kdo prinese FFS iz trgovine in takoj pripravi škropilno brozgo ter izvede tretiranje gojenih rastlin. Tudi v primeru, da bomo kupljeno FFS še istega dne

uporabili, ga je potrebno po nakupu do priprave škropilne brozge ustrezno skladiščiti in shraniti izven dosega otrok. Hkrati pa se redko zgodi, da kupimo le toliko FFS, kot ga potrebujemo za eno tretiranje površin, saj običajno nimamo pakiranj za npr. 33 arov, 18 arov ... in nam običajno nekaj sredstva še vedno ostane v originalni embalaži, ki ga bomo zato uporabili še kasneje v sezoni ali pa v prihodnji pridelovalni sezoni. Zato na kmetiji vsekakor potrebujete urejen skladiščni prostor za shranjevanje FFS in odpadnih FFS. Izjema so le tiste kmetije, kjer FFS bodisi sploh ne uporabljajo ali pa najamejo uslugo nakupa FFS, priprave škropilne brozge in aplikacije le-te od sosedu, sorodniku, znanca, ki je za to delo ustrezno strokovno usposobljen in torej sami ne kupujejo, ne uporabljajo in doma tudi ne skladiščijo FFS.

Za konec pa ne bo odveč tudi opozorilo, da bomo v letošnjem letu soočeni s spremembo Zakona o fitofarmaceutskih sredstvih, ki bo verjetno prinesla nekaj novosti v že ustaljene zadeve (npr. pričakujemo spremembo veljavnosti testiranja škropilnic in pršilnikov s sedanjih 2 let na verjetno 3 leta, definicijo profesionalnih in neprofesionalnih uporabnikov FFS ter s tem tudi dostopnost različnih FFS in še bi lahko naštevala). O tem pa kaj več po spremembi zakona.

Iris Škerbot
KGZS – Zavod Celje

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

**KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
CELJE**

ZATIRANJE ŠČAVJA IN OSTALIH NEŽELENIH ZELI NA TRAVINJU

Na intenzivno oskrbovanih travnikih nam kot plevel pogosto preglavice povzročajo kislice (*Rumex spp.*), ki jih na različnih območjih imenujemo z imeni kot so šavje, barbara, kreca, krevcovka, ... Najpogosteje se srečamo s topolistno kislenco oziroma ščavjem (*Rumex obtusifolius L.*). Njegova prevelika zastopanost se izraža v zmanjševanju pridelka tako po količini kot tudi po kakovosti.

Mnogi pridelovalci se iz leta v leto srečujejo z vprašanjem kako se znebiti ščavja ali drugih zeli v travni ruši. Zmotno je prepričanje, da bomo težave rešili le z uporabo herbicidov, ampak je potrebno na prizadetih površinah spremeniti tudi tehnologijo pridelave. Predvsem so pomembni pravočasna in primerna raba površin ter gnojenje.

Vzroki za prekomeren pojav plevelov na travnikih in pašnikih so predvsem:

- prepozen začetek paše / prehiter konec paše,
- prevelika ali premajhna obremenitev površine,
- nepravočasna košnja ali košnja v živo, pretirano gnojenje z organskimi gnojili (gnojevka),
- neizvajanje čistilne košnje na pašnikih.

Uspešnejši bomo, če bomo težave s ščavjem in ostalimi pleveli pričeli reševati dovolj zgodaj. Dolgoročno je najučinkovitejše reševanje težav v odpravljanju vzrokov za nastanek težav, vsekakor pa smo uspešnejši, če se reševanja lotimo v času ko so na travniku in pašniku zastopane še posamezne rastline in ne ko je s pleveli prekrit velik ali večinski del površine. Če se reševanja lotimo dovolj zgodaj bomo ščavje učinkovito zatrli s puljenjem, izkopavanjem ali izrezovanjem do globine 10-15 cm ali pa z ožiganjem s plamenom.

Ko je ščavje po prvi ali zadnji košnji ali paši že dobro razvito in njegove rozete izstopajo iz travne ruše je primeren čas za uporabo herbicidov. Na travnikih in pašnikih, kjer ščavje že razvije cvetno steblo, priporočamo, da s škropljenjem počakate do ponovne rasti po košnji oziroma paši. Pri izbiri in uporabi herbicidov moramo upoštevati optimalni razvojni stadij plevelov, sestavo travne ruše in dolžino obdobja med uporabo herbicida in pašo ali košnjo. Najpogostejši čas uporabe herbicidov na travnikih je v maju, kakšnih 10 dni po prvem odkosu, ali jeseni, po zadnjem odkosu. Po prvem ali zadnjem odkosu se pleveli hitro obnovijo in ustvarijo dovolj listne mase za sprejem herbicidov. Karenca nas v tem primeru ne ovira pri delu, herbicidi pa trajne plevela prizadenejo veliko bolj kot spomladi. Zgodaj spomladi (vsaj 4 tedne pred predvideno košnjo) lahko zatiramo kobulnice, koprive, zlatice, čmerike in regrat. Herbicide uporabimo, ko je nekaj dni lepo, toplo vreme.

Priporočamo, da po prvi košnji ali paši tretirate le posamezne rastline ali gnezda. V primeru, da je ščavja preveč za lokalno zatiranje priporočamo, da škropljenje celih površin opravite jeseni, saj bo takrat izpad pridelka zaradi fitotoksičnosti manj občuten in bo imela travna ruša dovolj časa, da si opomore. Jeseni pa bo primeren čas tudi za uporabo neselektivnih (totalnih) herbicidov (seznam registriranih herbicidov registriranih za uporabo na travnikih in pašnikih je v prilogi).

V primeru uporabe herbicidov ne pozabite pred uporabo fitofarmaceutskega sredstva prebrati in upoštevati navodila na etiketi in v navodilu o uporabi ter karenc. Ob uporabi herbicidov na travnikih

ali pašnikih ne pozabite tega **ukrepa vpisati v evidence o uporabi fitofarmaceutskih sredstev.**

Ruša je sestavljena iz veliko različnih vrst rastlin in pri uporabi herbicidov zatremo plevela in mnoge koristne rastline. V primeru, da pri uporabi herbicidov preveč razredčimo rušo, se poveča delež neporaslih presleg, ki jih pogosto prej zarastejo pleveli kot zelene vrste zeli in trave, zlasti, če so zaloge njihovih semen v tleh majhne. Po opravljenem škropljenju nas čaka še **izvedba zelo pomembnega agrotehničnega ukrepa – dosejavanja praznih mest** (vsejavanje hitro rastočih trav), ki nastanejo, ko ščavje propade. Uporabimo orodja za neposredno vsejavanje v trakove ali za setev povprek. Po setvi semen povprek lahko za vdelavanje v rušo uporabimo brane ali česala. Na težko dostopnih terenih seme posejemo tik pred daljšim deževjem in za kakšen dan priženemo živino, da z gažanjem vtisne seme v tla.

Mnogim težavam s ščavjem in drugimi zelmi v travni ruši v prihodnje se bomo izognili, če bomo poskrbeli za izvedbo optimalne tehnologije rabe travinja.

Iris Škerbot
KGZS – Zavod Celje

REGISTRIRANI HERBICIDI ZA ZATIRANJE ŠČAVJA IN NEŽELENIH ZELI NA TRAVNIKI IN PAŠNIKI

Pripravek aktivna snov	odmerek	uporaba	opombe
BANVEL 480 S dikamba sol 48% Karenca: travna za košnjo 14 dni, delovna karenca za dostop rejnih živali na pašnik je 14 dni	0,25-0,5%	- tretiramo samo posamezna gnezda večletnega plevela, ko je plevel v polni vegetaciji	Delovna karenca za ljudi je 1 dan ali ko se tretirana površina posuši. Sredstva ne uporabljamo pri temperaturah višjih od 28°C.
BASAGRAN 480 bentazon 48% Karenca: za lucerno, deteljo, travo za pridelavo semena in pašnike je zagotovljena s časom uporabe	1,5-2 l/ha Priporočena poraba vode: 200-400 l/ha	- lucerno in deteljo tretiramo po tretjem razvitem listu posevka, - semenske trave tretiramo v času, ko ima trava 3 – 5 listov, - pašnike tretiramo, ko ima trava 3 – 5 listov in detelje pa več kot 3 liste	S sredstvom na istem zemljišču tretiramo največ 1-krat letno pri temperaturah od 10 do 25°C. Po tretiranju naj vsaj nekaj ur ne dežuje. Sredstvo je selektivno na metuljnicdetelje.
DUPLOSAN – KV mekoprop – P 60 % Karenca: travniki in pašniki 28 dni	3,0 l/ha	- tretiramo v času, ko so rastline visoke 20-30 cm	Deloma škodljivo deluje na detelje. Manj zadovoljivo deluje na alpsko kislico (<i>Rumex alpinus</i>). Priporočilo: uporaba v zmerno toplem vremenu (temperature med 10 in 25°C). Sredstvo se lahko uporablja le ob uporabi traktorske škropilnice! Isto zemljišče lahko s sredstvom tretiramo največ 1-krat v 1 rastni sezoni.
ESTERON 2,4-D 2-EHE 90,5% Karenca: za travnike in pašnike je 28 dni	1 l/ha Priporočena poraba vode: 200-400 l/ha	- na pašnikih in travnikih spomladi v fenološki fazi od razvrščanja do stopnje zastavičarja (BBCH 21-39)	Za zatiranje ENOLETNEGA ŠIROKOLISTNEGA PLEVELA. Isto zemljišče lahko s sredstvom tretiramo največ 1-krat v 1 rastni sezoni.

Pripravek aktivna snov	odmerek	uporaba	opombe
GRODYL amidofosfor 75% Karenca: 7 dni za travo za pašo in svežo krmo, 21 dni za seno	1,0 g/10 l vode 40-60 g/ha Priporočena poraba vode: 200-400 l/ha.	- posamezne rastline oz. gnezda nekaterega širokolistnega plevela - po prvem ali tretjem odkosu (rastline visoke približno 10-15 cm)	Prednost pred tretiranjem celotne površine ima tretiranje posameznih rastlin! Za zatiranje: topoliste in kodroliste kislice, navadnega regrata, zlatih, travniške penuše, navadnega rmana, koprive, navadne lakote in navadnega dežena. Sredstvo je selektivno za plazečo deteljo in delno za lucerno.
HARMONY 75 WG tifensulfuron - metil 75% Karenca: travniki in pašniki 21 dni	20-30 g/ha + močilo 0,6 g/10 l vode + močilo	- tretiramo rastline v fazi bujne rasti v stadiju rozete (višina 15 cm oz- 4 liste) - tretiramo lahko tudi posamične rastline oz. gnezda nekaterih vrst širokolistnega plevela (preko celega leta)	Cele površine tretiramo jeseni ali pozno poleti. Sredstvo je selektivno na metuljnicdetelje. Ne uporabljati pri T višjih od 25°C in nižjih 6°C! Isto zemljišče lahko s sredstvom tretiramo največ 1-krat v 1 rastni sezoni.
HERBOCID 2,4-D DMA 55,9 % Karenca: travniki in pašnik 28 dni	2,2 l/ha Priporočena poraba vode do 400 l/ha.	- tretiramo v času, ko so trave v polnem razraščanju oz. po prvem odkosu, ko se začnejo ponovno razraščati	Tretiramo pri temperaturah med 5 in 25°C! Isto zemljišče lahko s sredstvom tretiramo največ 1-krat v 1 rastni sezoni.
STARANE 2 ali TOMIGAN 200 EC fluroksipir 1 MHE 28,8 % Karenca: travniki in za dostop rejnih živali na pašnike 21 dni	1,2-1,8 l/ha Priporočena poraba vode: 300-400 l/ha	- tretiramo v času intenzivne rasti plevelov	Za zatiranje kislic, navadnega regrata, velike koprive in drugih širokolistnih plevelov. Sredstva se ne sme uporabljati v vročem in vetrovnem vremenu ter na kraških območjih in tleh z vsebnostjo organske snovi pod 2%. Isto zemljišče lahko s sredstvom tretiramo največ 1-krat v 1 rastni sezoni.

GNOJENJE Z DUŠIKOM NA KMETIJAH, VKLJUČENIH V PODUKREPE KOP

Letošnja sprememba Uredbe o plačilih za ukrepe osi 2 iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007-2013 v letih 2010-2013 (Uredba KOP) prinaša med drugim tudi spremenjene omejitve letnega vnosa dušika v tla.

V nadaljevanju so povzete glavne zahteve, ki jih morajo pri gnojenju upoštevati kmetje, ki so vključeni v podukrepe KOP:

- Vse kmetije, ki uporabljajo mineralna gnojila, morajo gnojiti na podlagi letnega gnojilnega načrta. Ta mora biti izdelan na podlagi analize tal, ki jo je potrebno narediti vsakih pet let.** Gnojilne načrte, ki so izdelani po do sedaj veljavnih zahtevah, je zaradi sprememb glede dovoljenega vnosa skupnega dušika v tla potrebno preveriti in po potrebi uskladiti z novimi zahtevami.
- Ne smejo proizvajati presežkov živinskih gnojil.**
- Ne smejo uporabljati blata iz čistilnih naprav, mulja in ostankov iz ribogojnic, uporabljajo lahko le kompost pridelan na KMG-jih.**
- Voditi morajo evidenco o uporabi živinskih gnojil.** Iz evidenc morajo biti razvidni najmanj količina in vrsta živinskega gnoja, čas gnojenja ter podatki o površini, kjer se ta gnojila uporabljajo. Če kmetije vključene v katerega od podukrepov KOP ne uporabljajo mineralnih gnojil, lahko vodijo evidenco živinskih gnojil na obrazcu za evidence delovnih opravil (gnojenje).

5. Upoštevati morajo omejitve pri gnojenju z dušikom, ki so se v letu 2011 spremenile:

Pri vključenosti v podukrepe:

- **214-I/1 Ohranjanje kolobarja,**
- **214-I/2 Ozelenitev njivskih površin in**
- **214-I/3 Integrirano poljedelstvo**

je omejitev letnega vnosa dušika v tla (dušik iz živinskih in dušik iz mineralnih gnojil) navedena v Preglednici 1 v stolpcu »Skupni dušik (standard)«, od tega količina dušika iz mineralnih gnojil ne sme presegati 170 kg/ha letno, oziroma vrednosti iz stolpca »Skupni dušik (standard)«, če je ta vrednost nižja od 170 kg/ha letno.

Pri vključenosti v ostale podukrepe je potrebno upoštevati omejitve letnega vnosa dušika v tla iz stolpca »Skupni dušik za podukrepe*«.

Primer:

Pri izvajanju podukrepa 214-I/1 ohranjanje kolobarja upravičenec prideluje pšenico. Če uporablja samo mineralna gnojila, jo lahko pognoji s 170 kg dušika na ha letno iz mineralnih gnojil. Če pa upravičenec pri pridelavi pšenice uporablja tudi živinska gnojila, uporabljena količina skupnega dušika iz mineralnih in živinskih gnojil ne sme preseči vrednosti iz stolpca »Skupni dušik (standard)«, to je 180 kg/ha letno. Če upravičenec prideluje ječmen, ga lahko pognoji z največ 150 kg skupnega dušika iz mineralnih in živinskih gnojil na ha letno (lahko tudi samo iz mineralnih gnojil).

Skupni dušik = dušik iz živinskih gnojil in dušik iz mineralnih gnojil

Preglednica 1: Mejne vrednosti letnega vnosa dušika v tla (kg/ha)

Rastlina	Skupni dušik (standard)	Skupni dušik za podukrepe*
Krma s trajnih travnikov in pašnikov		
2-kosni travnik	170	115
3-kosni travnik	240	165
4-kosni travnik	320	220
Pašno-kosna raba	240	165
Detelje in deteljne mešanice		
Deteljno travne mešanice	80	55
Trave, travne mešanice in travno deteljne mešanice	240	165
Koruzna za zrnje	270	185
Koruzna za silažo	270	185
Krompir	240	165
Pšenica	180	125
Ječmen	150	105
Tritikala	150	105
Oves	120	80
Rž	120	80
Druga žita	120	80
Oljna ogrščica	200	140
Druge oljnice	80	55
Hmelj	270	185
Soja	80	55
Sončnice	150	105
Krmne korenovke	200	140
Drugi enoletni posevki	200	140
Sadne rastline		
Sadno drevje	150	105
Oljke	100	70
Drugo sadje (jagode, borovnice)	80	55
Vinska trta	100	70
Zelenjadnice		
Plodovke	250	175
Korenovke in gomoljnice	170	115
Solatnice	150	105
Kapusnice	300	210
Čebulnice	120	80
Čebulnice - por	250	175
Stročnice	60	40

Količina dušika iz živinskih gnojil se izračuna na podlagi podatkov o vsebnosti dušika v živinskih gnojilih pri posameznih vrstah domačih živali (Preglednica 3) ali na podlagi analize dušika v teh gnojilih.

Poleg zahtev, ki jih predpisuje uredba KOP (Uredba o plačilih za ukrepe osi 2 iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007-2013 v letih 2010-2013, Uradni list RS, št. 14/10, 60/10 in 12/11), je potrebno izpolnjevati tudi vse zahteve zakonodaje in zahteve navzkrižne skladnosti.

Nekatere zahteve glede gnojenja, ki jih določa Uredba o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (Uradni list RS, št. 113/09) in Uredba o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (NS) (Uradni list RS, št. 7/10):

- 1. Upoštevanje popolne prepovedi uporabe gnojevke in gnojnice na zemljiščih z zeleno odejo od 1. 12. do 15.1.**
- 2. Upoštevanje popolne prepovedi gnojenja z gnojevko in gnojnico na zemljiščih brez zelene odeje od 15. 11. do 15. 2.** (razen na kmetijskih zemljiščih v katastrskih občinah v območju s submediteranskim podnebjem, kjer je vnos prepovedan od 1. decembra do 31. januarja)
- 3. Upoštevanje prepovedi gnojenja z mineralnimi gnojili, ki vsebujejo dušik od 15. 11. do 15. 2.,** razen če gre za gnojenje ozimim ali za gnojenje kmetijskih rastlin v rastlinjakih
- 4. Upoštevanje prepovedi gnojenja z gnojevko in gnojnico ter mineralnimi gnojili na poplavljenih tleh,** na tleh nasičenih z vodo, zamrznjenih ter zasneženih tleh,
- 5. Upoštevanje zahtev pri gnojenju z gnojevko in gnojnico na kmetijskih zemljiščih s povprečnim nagibom nad 20 %,** kjer obstaja nevarnost odtekanja gnojevke ali gnojnice v površinske vode: največji dovoljeni enkratni odmerek je 80 kg N/ha.
- 6. Upoštevanje prepovedi gnojenja ob vodotokih:** vodotoki 1. reda - varovalni pas 15 m, vodotoki 2. reda - varovalni pas 5 m.
- 7. Dovolj veliki skladišni prostori za živinska gnojila na KMG,** ki morajo biti vodotesni, tako da je preprečeno izlivanje, izpiranje ali odtekanje izcedka iz živinskih gnojil v površinske ali podzemne vode ali v okolje
- 8. Letni vnos dušika iz živinskih gnojil** ne sme presegati 170 kg N/ha kmetijskih zemljišč v uporabi

na ravni kmetijskega gospodarstva. Obenem letni vnos dušika iz organskih gnojil na posamezno enoto rabe kmetijskih zemljišč v uporabi in ekstenzivnih kraških pašnikov ne sme presegati 250 kg N/ha. Letni vnos dušika v tla z živinskimi gnojili se izračuna na podlagi podatkov o številu živali na kmetijskem gospodarstvu in letne količine dušika v živinskih gnojilih, ki ga prispevajo posamezne vrste in kategorije domačih živali (Preglednica 2). Pri izračunu skupne bilance dušika se upoštevajo tudi ustrezna pisna dokazila o prejeti ali oddani količini živinskih gnojil.

9. Uležan hlevski gnoj lahko začasno shranjujemo na kmetijskem zemljišču v uporabi vendar na isti lokaciji največ šest mesecev, z obvezno menjavo lokacije vsako leto, mesto začasnega shranjevanja pa mora biti od tekočih ali stoječih voda oddaljeno najmanj 25 m. Na vodovarstvenih območjih je začasno shranjevanje uležanega hlevskega gnoja prepovedano.

10. Mineralna in organska gnojila morajo biti po površini, ki se gnoji, enakomerno raztrošena. Pri prevozu in gnojenju ne sme biti nenadzorovanega raztrosa gnojil in gnojenja zunaj predvidenega območja gnojenja.

Preglednica 2: Letne količine dušika v živinskih gnojilih, ki ga prispevajo posamezne vrste in kategorije domačih živali

DOMAČA ŽIVAL	Letna količina dušika v živinskih gnojilih (kg)
GOVEDO	
Teleta do 6 mesecev	10,5
Mlado govedo od 6 mesecev do 1 leta	21
Mlado govedo od 1 do 2 let	42
Govedo nad dve leti	70
Pritlikavi zebu do dveh let	14
Pritlikavi zebu nad dve leti	28
DROBNICA	
Jagnjeta*	0
Ovce, starejše od enega leta in ovce, ki so že jagnjile	10,5
Ovni, starejši od enega leta	10,5
Kozlički*	0
Koze, starejše od enega leta in koze, ki so že jarile	10,5
Kozli, starejši od enega leta	10,5
KONJI	
Žrebata do enega leta	30
Poniji	30
Konji, starejši od enega leta	60
Oslji, mezgi in mule	30

PRAŠIČI	
Pujski do 20 kg*	0
Prašiči pitanci in plemenski prašiči od 20 do 110 kg**	10,4
Prašiči pitanci od 20 do 150 kg**	14,4
Plemenski merjasci	27,2
Breje mladice	18,4
Plemenske svinje	25,6
PERUTNINA	
Kokoši nesnice	0,42
Jarkice	0,136
Pitovni piščanci	0,17
Druge kokoši (težke, petelini)	0,34
Purani	1,7
Purice	0,765
Noji	21,3
KUNCI	
Plemenski kunci	0,42
Kunci v pitanju	0,168
JELENJAD	
Damjak	7
Navadna jelenjad	9,8
SKUPAJ	

* Živinska gnojila, ki jih proizvedejo jagnjeta, kozlički in pujski so vračunana v faktorje za ovce, koze in plemenske svinje. Zaradi tega se teh kategorij pri računanju dušika v živinskih gnojilih ne upoštevata.
** Ustrezní faktor se izbere na podlagi načina reje. Pri pitanju do 110 kg se odloči za manjše faktorje, pri pitanju do večje mase v široki kmečki reji pa za večje faktorje.

Preglednica 3: Vsebnost dušika v živinskih gnojilih pri posameznih vrstah domačih živali

Vrsta domačih živali (oznaka v evidenci)	Hlevski (v kg N/t, v oklepajih pa v kg N/m3)	Gnojnica (v kg N/m3)	Gnojevka (v kg N/m3)
govedo (G)	4,0 (3,3)	2	4
prašiči (P)	4,5 (4,1)	2,5	5
perutnina (PE)	18,0 (9,0) ⁽¹⁾	/	2,6 ⁽²⁾
drobnica (D)	5,0 (3,5)	/	/
konji (K)	4,3 (2,2)	/	/

1 Vrednosti se nanašajo na perutninski gnoj s 50 % sušine.

2 Vrednosti se nanašajo na nerazredčeno svežo gnojevko z 10 % sušine

Pripravili:

Tončka Jesenko, KGZS

Marija Kalan, KGZS-Zavod KR

Franc Pavlin, KGZS-Zavod KR

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Celovška 135, 1000 Ljubljana
tel.: (01) 513 66 00, fax: (01) 513 66 50
E-pošta: kgzs@kgzs.si
www.kgzs.si

VODENJE IN HRANJENJE DOKUMENTACIJE PRI KMETIJSKO-OKOLJSKIH PODUKREPIH (KOP)

Upravičenci, ki prejemajo plačila iz naslova podukrepov KOP 2007–2013, morajo za ukrepe, s katerimi so vključeni v izvajanje KOP –a, ves čas trajanja obveznosti upoštevati naslednje:

Obvezno in sproti voditi evidence o vseh delovnih opravilih za posamezne GERK-e, s katerimi so upravičenci vključeni v kmetijsko-okoljske podukrepe.

Za vodenje lahko uporabijo obrazce MKGP »Evidence o delovnih opravilih« ali pa lastne zapise. Obrazci za evidence o delovnih opravilih so dostopni na spletni strani MKGP (<http://www.mkgp.gov.si/>) in ARSKTRP (<http://www.arsktrp.gov.si/>) ali pomoč v zvezi z obrazci poiščejo pri kmetijski svetovalni službi. Za podukrep ekološko kmetovanje, integrirano poljedelstvo, integrirano vrtnarstvo, integrirano sadjarstvo in vinogradništvo ustreza vodenje evidenc, ki jih predpišejo organizacije za kontrolo kmetijskih pridelkov oziroma živil.

Evidence o delovnih opravilih, ki so lahko izpolnjene ročno ali v računalniški obliki, morajo biti izpolnjene na podlagi zahtev podukrepov KOP in služijo za pregled vseh opravljenih del na posameznih GERK-ih. Zapisi pomenijo tudi tehnološko informacijo o vodenju proizvodnje. Evidence o delovnih opravilih za posamezne podukrepe KOP upravičenci hranijo na kmetiji in jih ne pošiljajo na ARSKTRP. Omogočen pa mora biti njihov ogled kontrolorju ali kmetijskemu inšpektorju na njuno zahtevo.

Opravljen mora biti izobraževalni program v obsegu najmanj štiri ure letno. Za tekoče leto šteje opravljeno izobraževanje v času od 1. septembra prejšnjega leta do 31. avgusta tekočega leta.

Potrdilo, ki ga udeleženec izobraževanja prejme, mora biti hranjeno na naslovu kmetije.

Kmetije morajo za GERK-e, ki so vključeni v KOP, kjer se lahko v skladu z analizo zemlje uporabljajo mineralna gnojila in se le-ta tudi uporabljajo, imeti veljaven gnojilni načrt za leto vlaganja zahtevka, ki je izdelan na podlagi analize tal, ki ni starejša od petih let. **Analiza in gnojilni načrt morata biti shranjena na kmetiji.**

Po katalogu kršitev in sankcij za leto 2011 je zahteva za vodenje evidenc o delovnih opravilih uvrščena v drugo skupino kršitev. V drugo skupino kršitev in sankcij je uvrščeno tudi neopravljeno štiriurno izobraževanje. V to skupino se umešča tudi veljaven gnojilni načrt za GERK-e v KOP-u z uporabo mineralnih gnojil oziroma, kjer se dejansko uporabljajo mineralna gnojila

V primeru, da so te nepravilnosti oziroma kršitve v tekočem letu izkazane, se plačilo za KOP za tekoče leto zniža za 20 odstotkov. Če se ista kršitev ponovi še v drugem letu, se plačilo zniža za 40 odstotkov. V primeru, da se ista kršitev ponovi še v tretjem letu, se zahtevka za tekoče leto v celoti zavrne.

Pri posameznih podukrepih KOP-a, ki se tudi uvrščajo v II. skupino kršitev in sankcij, je potrebno izvajati še dodatno:

Pri podukrepu sonaravna reja domačih živali (REJ) in pri reji avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih govedi (PAS) je potrebno **voditi evidence o nakupu krme in krmil.** Evidentirati je potrebno vsak nakup krmnih mešanic, žit, semena oljnic in stročnic, stranskih proizvodov mlevske industrije in oljarstva ter posušenih proi-

zvodov industrije sladkorja in pivovarstva. Evidence se vodijo tako za nakup krme na trgu kot tudi za nakup od drugih kmetijskih gospodarstev. Za krmo, kupljeno na trgu, morata biti evidenci priložena tudi račun in deklaracija. V evidenco za nakup krme na drugih kmetijah je potrebno zapisati vrsto krme, datum nakupa, ime in priimek prodajalca in KMG-MID številko. Nakup koruze in koruzne silaže je dovoljen le od kmetij, ki so vključene v EK kmetovanje ali integrirano pridelavo, medtem ko pri nakupih mrve in travne silaže ni omejitev.

Pri podukrepih, kot so: ozelenitev njivskih površin (ZEL), integrirano poljedelstvo (IPL), pokritost tal na vodovarstvenem območju (VVO), pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin (SOR) in ekološko kmetovanje, mora biti izdelana **zasnova 5-letnega kolobarja** že ob vstopu v posamezen podukrep. Morebitna zamenjava kulture mora biti zavedena tudi v zasnovo kolobarja. V primeru ohranjanja kolobarja (KOL) je znižanje plačil že v prvem letu za 40 % v primeru, da ni dokumenta o pet letni zasnovi kolobarja.

Pri podukrepu košnja strmih travnikov je potrebno imeti izdelan oziroma hranjen **zapisnik o izmeri strmin.** Pri ukrepu planska paša mora biti **izdelan pašni red.**

Upravičenec je dolžan na kmetiji hraniti vso dokumentacijo ves čas trajanja obveznosti ter nato še štiri leta od dneva zadnje pridobitve plačil za KOP.

Vir: PRP 2007-2013

Marija Plazovnik
KGZS – Zavod Celje

I. KOŠNJA IN SPRAVILO	
IA. KOŠNJA	
DATUM KOŠNJE	NAČIN KOŠNJE (ročno, strojno)

PRIDELOVANJE ZELENJAVE NA KOROŠKEM, ZAKAJ PA NE?

Pridelovanje kmetijskih rastlin – poljščin in krmnih rastlin na koroških kmetijah, usmerjenih predvsem v živinorejo, je sestavni del trenutne kmetijske dejavnosti. Pridelovanje rastlin in reja živine se dobro dopolnjujeta in se prilagajata tako potrebam kot tudi pogojem pridelave na posameznih kmetijah na Koroškem. Ker sodoben čas od kmetovalcev zahteva celo vrsto prilagoditev in posodabljanj pridelave, je bilo v zadnjih desetletjih vpeljanih veliko posodobitev na kmetijska gospodarstva. A težji časi v zadnjih letih v kmetijstvu so marsikaterega kmetovalca pripeljali do razmišljanja o bodočnosti svojih kmetij in kmetijstva kot celote ter seveda njihove prevladujoče kmetijske dejavnosti – živinoreje. Mnogi so tako s pogumnimi idejami začeli uvajati še druge kmetijske dejavnosti, bodisi v obliki glavnih kot tudi dopolnilnih dejavnosti, na kmetijska gospodarstva. Na takšen način je na kmetijski svetovalni službi v Slovenj Gradcu nastajala tudi ideja o usmerjanju zainteresiranih kmetovalcev na tradicionalno živinorejskih kmetijah na širšem slovenjegraškem območju tudi v tržno pridelovanje zelenjave.

Ker so na mnogih predelih omenjenega območja naravne možnosti tudi za tržno pridelovanje zelenjave na njivskih površinah, bi lahko na kmetije brez posebnih težav vpeljali pridelavo zelenjave. Tako bi sedanji poljedelski kolobar spremenili v kombiniran poljedelsko-vrtnarski tip kolobarja. V takšnem poljedelsko-vrtnarskem kolobarju lahko poteka pridelovanje zelenjave kot glavnega posevka na njivi ali kot naknadnega posevka na strniščih po poljščinah, kot so krompir, žita ali drugi posevki, ki bi naj njivske površine zapustili vsaj v sredini poletja. Z ustrežno vključitvijo zelenjadnic v kolobar bi pridobili tudi na kakovosti pridelave poljščin. S takšno popostritvijo je mogoče izboljšati pogoje za še boljšo pridelavo prevladujoče poljščine – koruze in seveda tudi ostalih poljščin ter hkrati z malo drznejšim pristopom in dopolnitvijo trenutnega pretežno poljedelskega kolobarja pridelati v obdobju petih let tudi vsaj dve ali več zelenjadnic. Pred-

vsem vidimo v naši ideji o vpeljavi tržne pridelave zelenjave v bližnji prihodnosti veliko možnosti za samooskrbno pridelavo na Koroškem. To je tudi dobra možnost za vpeljavo nove kmetijske panoge – vrtnarstva, ki bi lahko ponudila kmetovalcem in tudi mladim naslednikom na kmetijah možnosti za ohranjanje delovnih mest na kmetijah kot tudi za odpiranje novih. Tej usmeritvi so naklonjene tudi klimatske razmere v času vegetacije, saj je območje poznano kot nekoliko hladnejše, z dovolj padavinami in samo približno 14 dni krajšo vegetacijsko dobo, kot je npr. v Savinjski dolini. Ugodne so tudi poznopomladanske in jesenske toplotne razmere, ki omogočijo pridelavo zelenjadnic z malenkostnim zamikom glede na večino Slovenije, kar je lahko le prednost, ki bi jo veljalo izkoristiti sebi v prid. Glede na razne nove dejavnosti v okolju (širjenje prometne infrastrukture in gospodarstva (industrijske cone), pojav območij z omejenim pristopom pridelave v kmetijstvu – vodovarstvena območja in drugo ...), je kmetijstvo vsekakor pomemben del okolja, ki bo v prihodnje lahko in moralo iskati rešitve še v drugih dejavnosti znotraj kmetijstva. In tukaj menimo, da je za nekatere dobra priložnost usmerjati se tudi v pridelavo zelenjave.

Prvi koraki v tržno pridelovanje zelenjave so narejeni

Vse omenjeno je že pred leti pripeljalo do idej o vpeljavi pridelovanja zelenjave tudi na Koroškem. V ta namen smo v pozni jeseni leta 2010 na območju KGZS – Zavoda Celje, Izpostave Slovenj Gradec zbrali skupino 22 potencialnih bodočih pridelovalcev zelenjave in jih povabili v zelenjadarski krožek. Pod idejnim vodstvom kolega Smiljana Štruca in z mojo strokovno pomočjo smo se prvič dobili in zbrali v novembru 2010 ter pričeli s srečanji v prvem zelenjadarskem krožku na Koroškem. V času do maja 2011 smo se v omenjenem krožku srečali na skupno osmih srečanjih, kjer so potekala predavanja in kjer so slušatelji lahko prisluhnili osnovam pridelave zelenjave s strani strokovnjakov KGZS – Zavoda Celje in tudi od drugod po Sloveniji. Namen našega krožka in srečanj je bil manjši skupini slušateljem na trajen način podati čim več znanj in idej, kako se lotiti in pridelovati zelenjavo tudi na Koroškem v prihodnje. Tako smo v skupini, kjer so zbrani tudi večji in intenzivnejši živinorejski kmetovalci in kmetovalke iz širšega območja Slovenj Gradca, spoznavali možnosti in podnebne pogoje za pridelavo zelenjave, pridobivali posebna znanja o pridelovanju zelenjave v poljedelskem in/ali vrtnarskem kolobarju,

Člani zelenjadarskega krožka Slovenj Gradec so dobili na kmetiji Rojnik koristne informacije s področja pridelave in trženja zelenjave